

Tien jaar Beebreed in Nederland

Tekst en foto Pim Brascamp, coördinator Werkgroep Beebreed Nederland.

Sprekers tijdens de jaarlijkse NBV-Koninginnenteeltdag zorgen al ruim 30 jaar voor meer kennis over de koninginnenteelt. Regelmatig waren dat mannen of vrouwen uit Duitsland. Zo maakten NBV-ers ruim tien jaar geleden kennis met Beebreed, een grote databank en verwerkingscentrum van testgegevens van honingbijen van het Länderinstitut für Bienenkunde, bij Berlijn. Via statistiek berekent Beebreed onder meer schattingen van de erfelijke aanleg van toekomstige teeltkoninginnen. Ongeveer tien jaar terug vormden Nederlandse Carnica-imkers hun eigen Beebreedwerkgroep. Tijd dus, dacht de redactie, voor een tussenrapportage.

Testen – selecteren – telen

Gestart met een teeltgroep van vijf belangstellenden, doen nu 28 Nederlandse Beebreeders aan gerichte selectie van betere carnica volken door jaarlijks volken te testen waarvan de stamboom in Beebreed is opgenomen. Beebreed verwerkt hun gegevens tot zogeheten teeltwaardes, voor respectievelijk honing, zachtaardigheid, raatvastheid, zwermtraagheid, plus de varroa-index op basis van drie metingen van de weerstand tegen varroa. Daartoe heeft de NBV in 2010 met het Länderinstitut een overeenkomst gesloten. Hoe het testen – volgens een protocol – precies in zijn werk gaat is te lezen op de website *beebreed.nl*. Het lezen van het protocol kost weinig tijd. Wat veel tijd kost, is het ieder jaar telen van een volgende generatie jonge, bevruchte P-moeren. Daarbij valt de tijd die in het testen gaat zitten in het niet.

Het werkgroep lid zelf kiest de afstamming van zijn eigen teeltkoninginnen en van zijn darrenvolken, en daarmee van zijn testvolken van het jaar erop. Daarnaast telen we sinds 2016 gezamenlijk een 'Nederlandse lijn'. Die term staat bij ons voor materiaal dat afstamt van de qua teeltwaarde beste koningin(nen) uit de werkgroep, en van darrenvolken op een bevruchtungsstation (eiland) met eveneens heel hoge teeltwaardes. Daarbij letten wij ook op behoud van een brede erfelijke basis. Dat doen we door te kijken naar een andere service van Beebreed, de verwachte inteelt van een beoogde aanparing. Die inteelt houden wij laag.

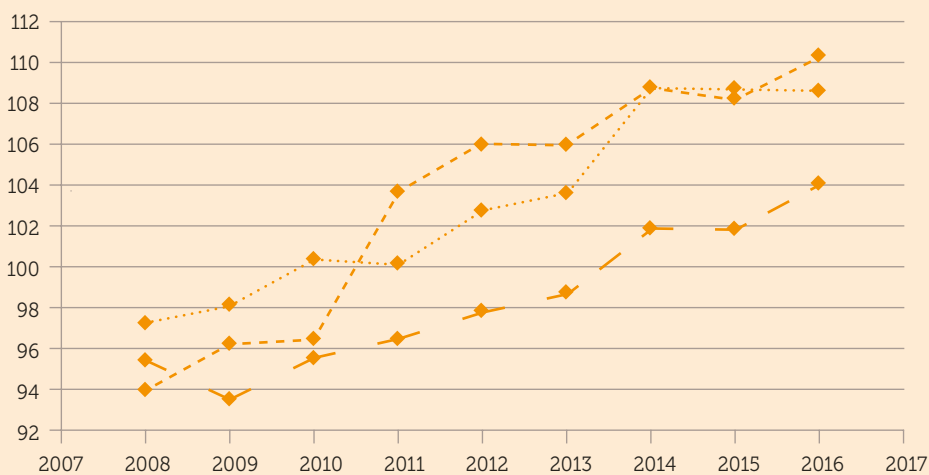
Wat is bereikt?

Beebreed levert teeltwaardes voor elk afzonderlijk kenmerk, maar ook een totaalteeltwaarde waarvoor aan elk van de vijf genoemde kenmerken een bepaald gewicht wordt toegekend, samen 100%. Theoretisch is een teeltwaarde van een toekomstig volk de beste schatting van wat het gaat presteren. Het is ook de beste schatting van wat een toekomstige koningin erfelijk gaat doorgeven aan haar nakomelingen. NB: De omvang en inrichting van de databank maken dat testgegevens van familieleden, ook die er niet meer zijn, worden meegenomen in die schatting.

De leden van de werkgroep selecteren vooral op totaalteeltwaarde met speciale aandacht voor zachtaardigheid en varroaweerstand. Drie leden selecteren bovendien op VSH, varroa-gevoelige hygiëne. In Figuur 1 is te zien dat de selectie gewerkt heeft. In 2009 komt de Nederlandse werkgroep het laagst uit, in 2016 het hoogst. Vergeleken is hier met Landesverband Weser-Ems (WE) en met het totaal van de databank. Weser-Ems is gekozen omdat de Werkgroep daarop sterk leunt door gebruik te maken van hun materiaal en van hun bevruchtungs-eilanden. Bovendien is het een van de meest succesvolle teeltgroepen. Het verschil tussen WE en het totaal van de databank is tamelijk stabiel. Weser-Ems loopt iets uit, maar NL begint het laagst en eindigt het hoogst. Dit komt doordat de leden van de Werkgroep scherper selecteren dan WE, zowel aan de koninginnenkant als wat betreft de keuze van de aanparingen. Die aanparingen gebeuren grotendeels op Vlieland, Norderney en Wanger-

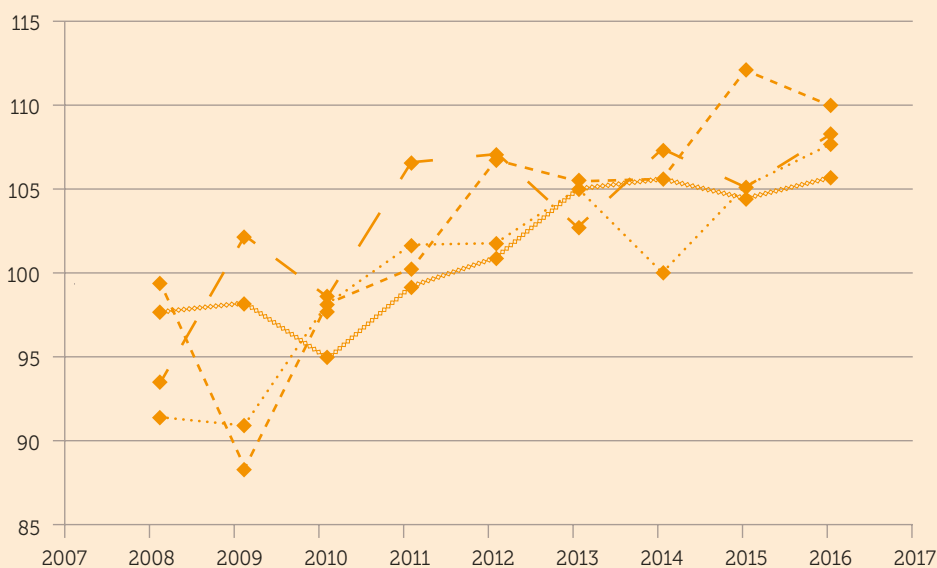

Transportkisten op de kade van de haven in Harlingen (2016) wachtend op de boot naar Vlieland.

Figuur 1. Gemiddelde totaalteeltwaarde per geboortjaar van het testvolk

--- Nederland
 Weser-Ems
 — Totaal databank

Figuur 2. Teeltwaardes voor verschillende kenmerken

..... honing
 zachtvaardigheid en raatvastheid
 --- zwermtraagheid
 — varroa-index

ooge. In de beginjaren leunde de Werkgroep sterk op Weser-Ems. Daarbij, doordat daarvan de top geselecteerd werd, is er sprake geweest van een inhaaleffect en zelfs een erbovenuit stijgen. Er blijvend boven te blijven blijkt lastig, maar het sprongetje van 2015 naar 2016, waarbij 2016 de eerste 'oogst' is van de Nederlandse lijn, is misschien een voorspelling voor een groter wordend verschil in de toekomst. Bovendien is de bezetting met darrenvolken op Vlieland qua teeltwaarde vaak beter dan die op de Duitse eilanden. Opnieuw een kwestie van scherper selecteren. Daarbij moet worden bedacht dat de leden van de Werkgroep kiezen tussen Vlieland en de Duitse eilanden, terwijl de Duitse imkers tot op heden geen belangstelling voor Vlieland tonen.

Nog even over de combinatie van kenmerken. Het voordeel van het selecteren op een combinatie van kenmerken en niet eenzijdig op één kenmerk, is dat je niet het gevaar loopt enerzijds voor één kenmerk veel vooruit te gaan, maar anderzijds voor een ander achteruit te gaan, met mogelijk blijvend gevolg, dat wil zeggen dat je geen vooruitgang meer boekt. Dat wordt geïllustreerd door Figuur 2, waarin zachtvaardigheid en raatvastheid samen zijn genomen. Door te selecteren op de totaalteeltwaarde zijn de teeltwaardes van alle kenmerken in de loop van de 10 jaar verbeterd.

Hoeveel volken moet je hebben om mee te doen?

Een deelnemer moet aardig wat volken hebben. Niet zozeer voor het testen (advies is het testen van minimaal zes rasvolken per jaargang) maar om koninginnen te kunnen telen. In alle fases van die teelt zijn extra volken nodig. Bijvoorbeeld om starters en EWK's te vullen of om een prima pleegvolk te hebben. Wat precies 'aardig wat' is, is niet makkelijk te zeggen, want de aard en hoeveelheid van de behoefte hangt af van de fase in de teelt. Naast de testvolken misschien een stuk of zes, afhankelijk van hoeveel jonge koninginnen je teelt. Als beginnend lid van de werkgroep is er wat voor te zeggen om eerst materiaal van een andere deelnemer te testen en daarna geleidelijk uit te bouwen en zelf te gaan telen.

Meer informatie

De werkgroep heeft een website (www.beebreed.nl) waarop veel informatie staat, plus een contactadres. Naast informatie over het testprotocol en over andere spelregels staat er welke darrenvolken de werkgroep het betreffende jaar op Vlieland plaatst, van welke koningin(nen) wordt nageteeld voor de Nederlandse lijn en waar daarvan de aanparingen plaatsvinden. En bovendien staat er achtergrondinformatie om meer te weten te komen over de theorie van teeltwaardes en van selectie. ●